

Aldin Boškailo, student V godine, Odsjeka za biologiju
Nastavnički fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru

dr sc. Denisa Žujo Zekić
Nastavnički fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru

PRILOG POZNAVANJU BIODIVERZITETA FLORE I VEGETACIJE POČITELJ-POLJA

REZIME

Dolina donjeg toka rijeke Neretve, gdje je smješten i Počitelj, po morfogenezi postanka, izgledu pojedinih elemenata dolinskog reljefa, kao i geografskom položaju, predstavlja jedinstvenu pojavu u središnjem dijelu dinarskih planina. Na području Počitelj-polja izabrano je više lokaliteta na kojim su izvršena fitocenološka istraživanja, tokom 2009. i 2010. godine metodom Braun-Blanquet (1964). Na osnovu izvršenih terenskih istraživanja, utvrđen je visok biodiverzitet bljnih vrsta koje pripadaju različitim sistematskim kategorijama. Popis pronađenih biljnih vrsta na istraživanom području naveden je u rezultatima. Među pronađenim biljnim vrstama veliki je broj autohtonih ljekovitih, aromatičnih i vitaminskih biljaka. Proces održivog razvoja ovog područja trebalo bi usmjeriti prema ekološki prihvatljivom načinu održavanja bioreursa, kako bi se izbjeglo narušavanje prirodne ravnoteže koja sa sobom nosi nesrazmjerno velike ekološke posljedice. Prema raspoloživim podacima, područje Počitelja nije dovoljno istraživano, tako da ovaj rad ujedno predstavlja i prilog poznavanju flore i vegetacije ovog prostora.

Ključne riječi: flora, vegetacija, biodiverzitet, Počitelj-polje, Bosna i Hercegovina.

UVOD

Ekološka heterogenost prostora Bosne i Hercegovine, geomorfološka i hidrološka raznolikost, specifična geološka prošlost, te diverzitet ekoklime usloveli su i iznimno bogat živi svijet na našem teritoriju. Flora, fauna i fungia Bosne i Hercegovine ubrajaju se među najraznovrsnije u čitavoj Evropi, a visok stepen endemičnosti i diverziteta daje joj značaj na nivou globalne biološke raznolikosti (Anonimus, 2008).

Podaci o vegetaciji Bosne i Hercegovine sežu u daleku prošlost, tačnije XIX vijek, kad su prvi strani istraživači počeli prolaziti preko naših krajeva i u svojim stručnim putopisima iznositi utiske o vegetacijskom pokrovu (Adamović, 1909;

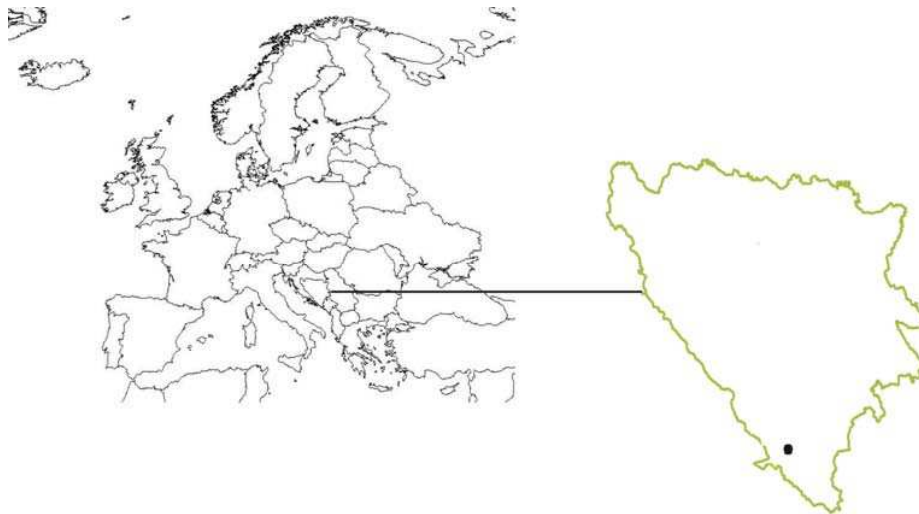
Adamović, 1910). Studije vegetacije po klasičnim metodama Zürich-Montpellier fitocenološke škole započele su kod nas relativno kasno tj. u trećem desetljeću XX vijeka. Kao najistaknutiji fitocenolozi tih područja spominju se Ivo Horvat i Stjepan Horvatić, te njihovi učenici (Lakušić et al, 1977).

Fitocenološkom analizom niskih šuma i šikara u dolini rijeke Neretve izdvojene su brojne asocijacije. Najveći značaj i rasprostranjenje ima asocijacija *Rusco-Carpinetum orientalis* Bleč. et Lakušić, 1966. Asocijacija se diferencira na više subasocijacija i facijesa: *R.-C.o.* subas. *typicum* Bleč. et Lakušić, 1966, subas. *R.-C.o. puniceto-sum granati* (Grez.) Muratspahić, Redžić et Lakušić subas. *R.-C.o. petterietosum* Lakušić et al, *R.-C.o. paliuretosum*, Lakušić 1989, *R.-C.o. subas. quercetosum pubescentis* Muratspahić. Redžić, Lakušić (Stefanović, 1977; Lakušić et al, 1982; Anonimus, 2008).

Na osnovu izvršenih terenskih istraživanja na lokalitetu Počitelj-polja konstatirano je da na njemu egzistira veliki broj biljnih vrsta koje pripadaju različitim sistematskim kategorijama. Na tom lokalitetu decidno je izražena spratovnost, tako da razlikujemo sprat drveća, sprat šiblja i sprat zeljastog bilja.

Opće karakteristike istraživanog područja

Na samom jugu Hercegovine, tačnije u donjem toku rijeke Neretve, smješten je Počitelj (Slika 1), koji se odlikuje prisustvom zimzelene vegetacije s brojnim mediteranskim biljnim vrstama (Anonimus, 2003). Područje Počitelja, kao i čitav donji tok rijeke Neretve, u najvećoj mjeri naseljavale su šume bijelog graba (*Carpinetum orientalis*), koje su nekada pokrivala velike površine današnjeg krša, a danas su ostali samo prostori degradiranog staništa.

Sl.1. Grafički prikaz geografskog položaja Počitelja (prema softveru ArcView 3.2)

Naime, područje Počitelja predstavlja izuzetan prirodni resurs, koji se odlikuje visokim stepenom bioraznolikosti, te vrlo plodnim obradivim zemljištom

(Hrvatović, 1999). Smješten je na kamenjaru, gdje preovladava mediteranska i submediteranska klima, koja posebno pogoduje razvoju agrokulturalnih dijelatnosti, ali i razvoju brojnih drugih biljnih vrsta koje to područje čine zanimljivijim (Bakić, 1967; Boškailo i Ridanović, 2010). Temperatura nerijetko prelazi i +40 °C, a zrak je umjereno vlažan zbog blizine Neretve. Tokom godine, padne oko 1500 mm vodenog taloga koji je uglavnom koncentriran van vegetacionog perioda, u kasnu jesen i rano proljeće (Bertović, 1983). Tipovi zemljišta koji se mogu sresti na istraživanom području su: rendzina, smeđa krečnjačka zemljišta i crvenica (*terra rossa*) (Čirić, 1991; Hrvatović, 1999). Teren je popriličito ravan s nagibom terena od 5-15% i nadmorskom visinom od 41-61 metara.

LOKALITET	GEOGRAFSKA ŠIRINA	GEOGRAFSKA DUŽINA	NADMORSKA VISINA
Topli do	43°08'50,01"S	17°44'16,63"I	58 m
Kadića blinja	43°08'49,75"S	17°43'61,24"I	41 m
Ada	43°08'49,09"S	17°43'56,44"I	46 m
Otok	43°08'20,44"S	17°43'51,70"I	48 m
Saračuša	43°08'22,70"S	17°43'55,12"I	55 m
Parkiralište	43°08'10,13"S	17°43'51,90"I	61 m

MATERIJAL I METODOLOGIJA RADA

Analiza stanja vegetacijskog pokrova obavljena su u nekoliko navrata tokom 2009. i 2010. godine na širem području Počitelj-polja: Lokalitet 1. "Topli do" – ulaz u Počitelj; Lokalitet 2. "Kadića blinja" – kod malog tunela; Lokalitet 3. "Ada" – uz tok Neretve; Lokalitet 4. "Otok" – središnji dio Počitelj-polja uz tok Neretve; Lokalitet 5. "Saračuša" – središte Počitelj-polja; Lokalitet 6. "Parkiralište" – uz magistralni put M-17. Ukupno je načinjeno 12 fitocenoloških snimaka, s ciljem da prezentiraju što veću površinu. Obrada fitocenološkog snimka vršena je po metodologiji Braun-Blanqueta (1964). Prikupljeni biljni materijal sakupljen je i herbarizan u privatnu herbarsku kolekciju A. Boškailo Fotografije su snimljene fotoaparatom marke Panasonic DMC-LS60. Nadmorska visina, širina i dužina određene su pomoću GPS uređaja GARMIN – COLORADO 300. Većina biljnog materijala je identificirana za vrijeme terenskih istraživanja. Determinacija je obavljena pomoću ključeva savremenih evropskih "Flora" (knjige iz edicije *Priroda Jugoslavije*, Šilić, 1977, 1983, 1984; Lakušić, 1982; Mišić i Lakušić, 1990, Šarić, 1991), *Flora Hrvatske* (Domac, 1994, 2002; Nikolić, 1994-2000), *Prodromus florae peninsulae Balcanicae* (Hayek, 1927-1933), *Flora Jadranske obale i otoka* (Kovačić et al, 2008). Taksonomija i nomenklatura biljnih vrsta usklađena je prema Tutin et al (1964-1980), Mucina et al (2000), te Rodwell et al (2002). Životne forme biljaka određene su prema klasifikaciji Elenberga i Meler-Damboja (Ellenberg i Mueller-Dambois, 1967), baziranoj na principima Raunkiera (Raunkiaer, 1934). Tabele i grafikoni su urađeni u softverskom programu *Microsoft Office Word 2007*. i *Microsoft Office Excel 2007*, dok je statistička obrada podataka rađena u softverskim

programima: *SPSS for Windows 17.0* i *BioDiversity Pro Software version 2.0*. Geografska karta napravljena je prema softverskom programu *ArcView 3.2*.

REZULTATI I DISKUSIJA

Na osnovu izvršenih terenskih istraživanja na većem broju lokaliteta područja Počitelj-polja konstatirano je da na njemu egzistira veliki broj različitih biljnih vrsta koje pripadaju raznim sistematskim kategorijama, tj. porodicama. Determinirano je ukupno 132 biljne vrste iz 52 porodice i 107 rodova. Najbrojnija je porodica Asteraceae sa 20 biljnih vrsta, slijedi Poaceae, sa 14 biljnih vrsta, zatim Fabaceae, sa 9 vrsta, itd. (Tabela 1).

Tabela 1. Pregled utvrđenih biljnih vrsta na području Počitelj-polja

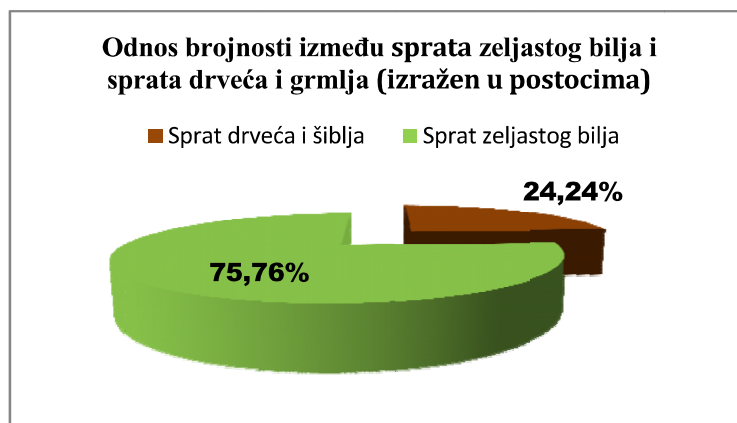
Porodica	FLORISTIČKI SASTAV	
	Sprat drveća i šiblja:	Životna forma
<i>Aceraceae</i>	<i>Acer campestre</i> L.– javor	P
<i>Anacardiaceae</i>	<i>Pistacia terebinthus</i> L. – primorska smrdljika	P
<i>Araliaceae</i>	<i>Hedera helix</i> L. – bršljan	P
<i>Cornaceae</i>	<i>Cornus mas</i> L. – drijen	P
<i>Corylaceae</i>	<i>Carpinus orientalis</i> Mill. – bjelograb	P
<i>Fabaceae</i>	<i>Robinia pseudoacacia</i> L. – bagrem	P
<i>Juglandaceae</i>	<i>Juglans regia</i> L. – orah	P
Lamiaceae	<i>Rosmarinus officinalis</i> L. – ruzmarin	P
	<i>Salvia officinalis</i> L. – kadulja	H
Liliaceae	<i>Asparagus acutifolius</i> L. – sparožina	H
	<i>Ruscus aculeatus</i> L. – veprina bodljika	P
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. – smokva	P
	<i>Broussonetia papyrifera</i> L.– japanski dud	P
<i>Oleaceae</i>	<i>Fraxinus angustifolia</i> Vahl.	P
<i>Papilionaceae</i>	<i>Colutea arborescens</i> L. – pucalina	P
	<i>Coronilla emerus</i> L. – šibika	H
<i>Punicaceae</i>	<i>Punica granatum</i> L. – šipak	P
<i>Ranunculaceae</i>	<i>Clematis vitalba</i> L. – obična pavit	P
	<i>Clematis flammula</i> L. – slatki škrobut	P
<i>Rhamnaceae</i>	<i>Paliurus spina Christi</i> Mill. – drača	P
Rosaceae	<i>Prunus webbi</i> (Spach) Vierh. – divlji badem	P
	<i>Rosa canina</i> L. – pasja ruža	P
	<i>Rubus caesius</i> L. – kupina	P
Salicaceae	<i>Populus alba</i> L. – bijela topola	P
	<i>Populus nigra</i> L. – crna topola	P
	<i>Salix alba</i> L. – bijela vrba	P
<i>Sambucaceae</i>	<i>Sambucus nigra</i> L. – zova	P

Simaroubaceae	<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle – pajasen	P
<i>Tiliaceae</i>	<i>Tilia cordata</i> Mill. – lipa	P
Ulmaceae	<i>Celtis australis</i> L. – crna koščela	H
	<i>Ulmus minor</i> Miller – poljski brijest	P
<i>Vitaceae</i>	<i>Vitis sylvestris</i> C.C.Gmel. – divlja vinova loza	P
	Sprat zeljastih biljaka:	
<i>Amaranthaceae</i>	<i>Amaranthus retroflexus</i> L. – obični štir	T
<i>Apiaceae</i>	<i>Bifora radians</i> M.B. – obična smrdulja	T
	<i>Carum carvi</i> L. – poljski kim	H
	<i>Daucus carota</i> L. – divlja mrkva	H
	<i>Foeniculum vulgare</i> Miller – komorač	H
	<i>Arum italicum</i> L. – bijeli kozlac	G
<i>Araceae</i>	<i>Arum maculatum</i> L. – obični kozlac	G
	<i>Aristolochia clematis</i> L. – vučja stopa	G
<i>Aristolochiaceae</i>	<i>Asarum europium</i> L. – kopitnjak	G
<i>Aspleniaceae</i>	<i>Ceterach officinarum</i> DC. – zlatna paprat	H
<i>Asteraceae</i>	<i>Achillea millefolium</i> L. – hajdučka trava	H
	<i>Ambrosia artemisifolia</i> L. – ambrozija	T
	<i>Anthemis arvensis</i> L. – njivska pasja kamilica	T
	<i>Arctium lappa</i> L. – čičak	H
	<i>Artemisia vulgaris</i> L. – pelin	H
	<i>Bellis perennis</i> L. – tratinčica	H
	<i>Calendula arvensis</i> L. – poljski neven	T (H)
	<i>Calendula officinalis</i> L. – ljekoviti neven	T (H)
	<i>Carduus pycnocephalus</i> L. – sitnoglavičasti striček	H
	<i>Centaurea cyanus</i> L. – njivski različak	T
	<i>Centaurea jacea</i> L. – obični različak	H
	<i>Cichorium intybus</i> L. – vodopija	H
	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop. – poljski osjak	G
	<i>Erigeron canadensis</i> L. – kanadska hundoljetnica	T
	<i>Matricaria chamomilla</i> L. – kamilica	T
	<i>Senecio vulgaris</i> L. – obični kostriš	T
	<i>Sonchus arvensis</i> L. – poljska gorčika	H
	<i>Sonchus oleraceus</i> L. – obična gorčika	T
	<i>Taraxacum officinale</i> Weber – maslačak	H
	<i>Xanthium strumarium</i> L. – obična dikica	T
<i>Brassicaceae</i>	<i>Capsella bursa – pastoris</i> (L.) Med. – obična rusomača	T
<i>Campanulaceae</i>	<i>Campanula lingulata</i> Waldst. et Kit. – jezičasti zvončić	H
<i>Caryophyllaceae</i>	<i>Silene vulgaris</i> (Moench) Garcke – pucavac	H
	<i>Stellaria holostea</i> L. – zvjezdarka	T

	<i>Stellaria media</i> (L.) Vill. – obična mišjakinja	T
<i>Chenopodiaceae</i>	<i>Chenopodium album</i> L. – obična pepeljuga	T
<i>Convolvulaceae</i>	<i>Convolvulus althaeoides</i> L. - finodlakavi slak	H
	<i>Convolvulus cneorum</i> L. – srebreni slak	H
<i>Dipsacaceae</i>	<i>Knautia arvensis</i> L. – obična prženica	H
<i>Equisetaceae</i>	<i>Equisetum arvense</i> L. – poljska preslica	G
<i>Euphorbiaceae</i>	<i>Euphorbia characias</i> L.– velika mlječika	H
	<i>Euphorbia helioscopia</i> L. – sunceljubiva mlječika	T
<i>Fabaceae</i>	<i>Lathyrus cicera</i> L. – crvena kukavičica	T
	<i>Lotus cytisoides</i> L. – smiljka	H
	<i>Trifolium campestre</i> Schreber – poljska djetelina	T
	<i>Trifolium hybridum</i> L. – hibridna djetelina	T
	<i>Trifolium incanatum</i> L. – inkanatska djetelina	T
	<i>Trifolium pratense</i> L. – crvena djetelina	H
	<i>Vicia cracca</i> L. – ptičja grahorica	H
	<i>Vicia sepium</i> L. – vijugasta grahorica	H
<i>Geraniaceae</i>	<i>Geranium molle</i> L. – iglica mekana	T
<i>Hypericaceae</i>	<i>Hypericum perforatum</i> L. – gospina trava	H
<i>Iridaceae</i>	<i>Iris pseudopallida</i> Trinajstić – perunika	T
<i>Lamiaceae</i>	<i>Lamium amplexicaule</i> L. – mala mrtva kopriava	T
	<i>Ajuga reptans</i> L. – puzava ivica	H
	<i>Lamium maculatum</i> L. – mrtva pjegava kopriava	H
	<i>Melissa officinalis</i> L. – matičnjak	H
	<i>Mentha arvensis</i> L. – poljska nana	H
	<i>Thymus serpyllum</i> L. – majčina dušica	H
<i>Liliaceae</i>	<i>Allium subhirsutum</i> L. – trepavičasti luk	H
	<i>Colchicum autumnale</i> L. – mrazovac	H
	<i>Muscari comosum</i> L. – kitnjasta presličica	H
	<i>Muscari neglectum</i> Guss. ex Ten. – razgranjena presličica	H
<i>Malvaceae</i>	<i>Althaea officinalis</i> L.- bijeli sljez	T
	<i>Malva silvestris</i> L. – crni sljez	H
<i>Orchidaceae</i>	<i>Orchis morio</i> L. – kaćun	G
<i>Papaveraceae</i>	<i>Chelidonium majus</i> L. – žuta trava	H
	<i>Papaver rhoeas</i> L. – divlji mak	T
<i>Plantaginaceae</i>	<i>Plantago lanceolata</i> L. – muška bokvica	H
	<i>Plantago major</i> L. – ženska bokvica	H
<i>Poaceae</i>	<i>Agropyron repens</i> (L.) Beauv. – pirevina	H (G)
	<i>Avena fatua</i> L. – divlja zob	T
	<i>Avena sterilis</i> L. – neplodna zob	T
	<i>Bromus erectus</i> Huds. – stoklasa	H
	<i>Cynodon dactylon</i> Pers. – obična zubača	H
	<i>Dactylis glomerata</i> L. – ježevica	H

	<i>Hordeum hystrix</i> Roth. – livadski ječam	T
	<i>Hordeum murinum</i> L. – divlji ječam	T
	<i>Poa bulbosa</i> L. – lukovčasta livadarka	H
	<i>Poa pratensis</i> L. – livadna vlasnjača	T
	<i>Poa trivialis</i> L. – obična livadarka	H
	<i>Setaria glauca</i> P. B. – sivi muhar	T
	<i>Setaria viridis</i> P. B. – zeleni muhar	T
	<i>Sorghum halepense</i> (L.) Pers. – divlji sirak	G
<i>Polygonaceae</i>	<i>Polygonum aviculare</i> L. – ptičiji dvornik	T
	<i>Rumex crispus</i> L. – obični štavelj	H
	<i>Rumex obtusifolius</i> L. – štavelj konjštak	H
<i>Polypodiaceae</i>	<i>Polypodium vulgare</i> L. – slatka paprat	H
<i>Portulacaceae</i>	<i>Portulaca oleracea</i> L. – obični tušt	T
<i>Ranunculaceae</i>	<i>Anemone hortensis</i> L. – zvjezdasta šumarica	G
	<i>Ranunculus acris</i> L. – žabnjak ljutić	H
	<i>Ranunculus arvensis</i> L. – njijski ljutić	T
	<i>Ranunculus repens</i> L. – puzavi ljutić	H
<i>Scrophulariaceae</i>	<i>Verbascum sinuatum</i> L. – izverugana divizma	H
	<i>Veronica chamaedrys</i> L. – čestoslavica	H
<i>Solanaceae</i>	<i>Datura stramonium</i> L. – kužnjak	T
<i>Urticaceae</i>	<i>Urtica dioica</i> L. – žara, kopriva	T
<i>Verbenaceae</i>	<i>Vitex agnus-castus</i> L. – konopljika	P
<i>Violaceae</i>	<i>Viola odorata</i> L. – mirisava ljubičica	H
	<i>Viola tricolor</i> L. – maćuhica	H

Od ukupno 132 pronađene biljne vrste, sprat drveća i šiblja predstavljen je sa 32 vrste iz 30 rodova i 22 porodice, što čini 24.24% ukupne flore istraživanog područja. Spratu zeljastih biljaka pripada 100 vrsta iz 77 rodova i 34 porodice, što čini 75.76% ukupne flore istraživanog područja.

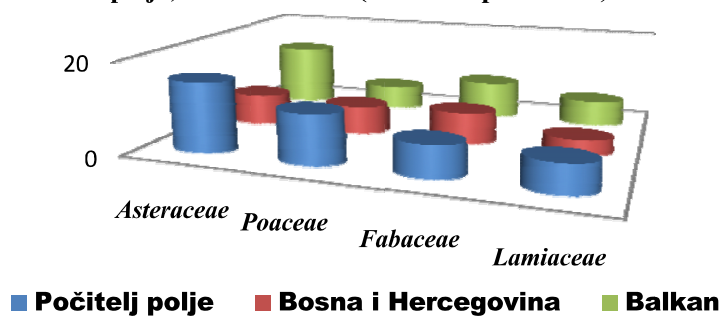
Diverzitet sjemenjača (Spermatophyta) je izrazito najbrojniji na istraživanom području. Predstavljen je sa 129 vrsta iz 104 roda i 49 porodica, ili sa 97.72% od ukupne flore istraživanog područja. Vrste iz odjeljka *Spermatophyta* čine i okosnicu živog svijeta Bosne i Hercegovine, ali i cijelog Balkana, te samim time djeluju kao osnovni faktor u oblikovanju pejzašne raznolikosti. Dosta je očekivan redosljed najzastupljenijih porodica Spermatophyta (Tabela 2) na području Počitelj-polja. Najzastupljenija je porodica *Asteraceae* sa 20 vrsta iz 17 rodova, što čini 15.50% ukupne flore Spermatophyta istraživanog područja ili 15.15% ukupne flore istraživanog područja. Naime, porodica *Asteraceae* je i najbogatija rodovima i vrstama i unutar čitavog Holarktičkog florističkog carstva.

Diverzitet papratnjača (Pteridophyta) predstavljena je s tri vrste (*Ceterach officinarum*, *Equisetum arvense* i *Polypodium vulgare*) iz isto toliko rodova: *Ceterach*, *Equisetum* i *Polypodium*, što predstavlja 2.27% od ukupne flore Počitelj-polja. Naime, papratnjače imaju veoma važnu ulogu u očuvanju stabilnosti ekosistema. Osim toga, one mogu poslužiti kao veoma važan indikator kvaliteta ekosistema i životne sredine.

Tabela 2. Uporedni prikaz taksonomske strukture najzastupljenijih porodica flore Počitelj-polja, Bosne i Hercegovine i Balkanskog poluostrva

Porodica	Počitelj-polje		Bosna i Hercegovina (Anonimus, 2008)		Balkan (Turill, 1929)	
	N	%	N	%	N	%
<i>Asteraceae</i>	20	15.15	260	6.69	913	13.52
<i>Poaceae</i>	14	10.60	236	6.07	358	5.30
<i>Fabaceae</i>	9	6.81	260	6.69	545	8.07
<i>Lamiaceae</i>	8	6.06	125	3.21	371	5.49

Uporedni prikaz najzastupljenijih porodica Počitelj-polja, BiH i Balkana (izražen u postocima)

Poređenjem odstupanja postotka najznačajnijih porodica istraživanog područja u odnosu na spektar porodica cjekolupne flore Bosne i Hercegovine, uočava se da spektar porodica Počitelj-polja donekle odstupa od pomenutog. Većina najbrojnijih porodica je s procentualno većim brojem vrsta (Tabela 3), što je i

očekivano, prvenstveno zbog manje površine istraživanog područja u odnosu na cjelokupnu flori Bosne i Hercegovine i Balkana.

Tabela 3. Uporedni prikaz taksonomske strukture najzastupljenijih rodova unutar porodica flore Počitelj-polja i flore Bosne i Hercegovine

Porodica	Flora Počitelj-polja		Flora Bosne i Hercegovine (Anonimus, 2008)	
	N	%	N	%
<i>Asteraceae</i>	17	15.88	72	6.72
<i>Poaceae</i>	9	8.41	76	7.09
<i>Lamiaceae</i>	7	6.54	31	2.89
<i>Fabaceae</i>	5	4.67	47	4.38
<i>Liliaceae</i>	5	4.67	96	10.98
Ostale	57	59.83	749	67.94

Analizom taksonomske strukture rodova (Tabela 4), uočava se da je najbrojniji rod *Trifolium* s 4 biljne vrste, zatim slijede rodovi: *Poa* i *Ranunculus*, s 3 biljne vrste.

Tabela 4. Taksonomska struktura najbrojnijih rodova u flori Počitelj-polja

ROD	Vrsta	%
<i>Trifolium</i>	4	3,03
<i>Poa</i>	3	2,27
<i>Ranunculus</i>	3	2,27
<i>Arum</i>	2	1,51
<i>Avena</i>	2	1,51
<i>Bromus</i>	2	1,51
<i>Calendula</i>	2	1,51
<i>Centaurea</i>	2	1,51
<i>Clematis</i>	2	1,51
<i>Convolvulus</i>	2	1,51
<i>Euphorbia</i>	2	1,51
<i>Hordeum</i>	2	1,51
<i>Lamium</i>	2	1,51
<i>Muscari</i>	2	1,51
<i>Moraceae</i>	2	1,51
<i>Plantago</i>	2	1,51
<i>Populus</i>	2	1,51
<i>Rumex</i>	2	1,51
<i>Sonchus</i>	2	1,51
<i>Stellaria</i>	2	1,51
<i>Vicia</i>	2	1,51
<i>Viola</i>	2	1,51

ZAKLJUČAK

Biodiverzitet flore i vegetacije Počitelj-polja nije bio do sada detaljnije istraživan, tako da je tokom 2009. i 2010. godine obavljeno niz florističkih i vegetacijskih istraživanja. Ukupno je urađeno 12 fitocenoloških istraživanja po klasičnoj metodologiji Braun-Blanqueta. Zahvaljujući izuzetno specifičnom geografskom položaju, te klimatskim i ekoklimatskim karakteristikama koje preovladavaju na tom području, razvila se vrlo specifična flora, koja obuhvata 132 biljne vrste iz 107 rodova i 52 porodice, što predstavlja 3.41% od ukupne flore Bosne i Hercegovine. Od toga, veliki je broj ljekovitih, jestivih, aromatičnih i vitaminskih biljnih vrsta. Opće dugoročne preventivne mjere protiv biotičkih i nebiotičkih agensa, koji bi mogli ugroziti stabilnost flore, trebalo bi temeljiti na održavanju i unapređenju biodiverziteta datog područja.

ZAHVALA

Osobitu zahvalnost dugujemo “Udruženju građana Počitelj – Čapljina” s predsjednikom Dževadom Ibruljom, na ustupljenim podacima o Počitelj-polju.

LITERATURA

- Adamović, L, 1909: *Die vegetationsverhältnisse der Blakanländer. Die Vegetation der Erde*, 11, Leipzig.
- Adamović, L, 1910: *Vegetationsbilder aus Bosnien un der Herzegowina*. In: Karsten Schenck (ed.) *Vegetationsbilder* 8, 4, Tafel pp. 19-24.
- Anonimus, 2003: Počitelj, *Bosnia and Herzegovina Association of Artist*, Sarajevo, pp. 53-84.
- Anonimus, 2008: Bosna i Hercegovina - Zemlja raznolikosti: *Pregled i stanje biološke i pejzažne raznolikosti Bosne i Hercegovine*, Prvi izvještaj Bosne i Hercegovine za konverziju o biološkoj raznolikosti, (urednici: Redžić, S., Barundanović, S., Radević, M). Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Sarajevo, pp. 10-24.
- Bakić, J, 1967: *Divlja flora i fauna jadranskog područja kao prirodni rezervoar živčih namirnica*, Pomorski zbornik 5, pp. 791-829.
- Bertović, S, 1983: *Klima i klimatologija*, Šumarska enciklopedija, Tom: II, pp. 260-266.
- Boškailo. A, Ridanović, L, 2010: *Zastupljenost invazivnih biljnih vrsta na području Počitelja*, II Simpozij biologa Republike Srpske, PMF Univerziteta u Banja Luci, Banja Luka 4-6 novembar, Book of Abstract, pp (4): 109, 110.
- Braun-Blangeut, J, 1964: *Pflanzensoziologie*, Springer Verlag, Wien-New York.
- Ćirić, M, 1991: *Pedologija*, III izdanje, “Svjetlost”, Sarajevo, pp. 177 – 248.
- Domac, R, 1994: *Flora Hrvatske*, “Školska knjiga”, Zagreb.

- Domac, R, 2002: *Flora Hrvatske*, priručnik za određivanje biljaka, II izdanje, "Školska knjiga" Zagreb.
- Ellenberg, H, Mueller-Dambois, D, 1967: A key to Raunkiaer plant life from with revised subdivision. Ber. geobot. Inst, ETH, Zurich, 37, pp. 56-73.
- Hayek, A, 1927-1933: *Prodromus Florae peninsulae Balcanicae*. Tom: I, II, III. Dahlem-Berlin.
- Horvatić, S, 1963: *Vegetacijska karta otoka paga s općim pregledom vegetacijskih jedinica Hrvatskog primorja*. Prirododl. Istraž. Jugosl. Akad. 33, Acta Biol. 4. Zagreb.
- Hrvatović, H, 1999: *Geološki vodič kroz BiH*, "Zavod za geologiju", Sarajevo.
- Kovačević, S, Nikolić, T, Ruščić, T, Milović, M., Stamenković, V, Mihelj, D, Jasprica, N, Bogdanović, S, Topić, J, 2008: *Flora Jadranske obale i otoka*, 250 najčešćih vrsta. "Školska knjiga", Zagreb.
- Lakušić, R, Pavlović, D, Abadžić, S, Grgić, P, 1977: *Prodromus – biljnih zajednica Bosne i Hercegovine*, posebno izdanje, Biološki Institut Univeriteta u Sarajevu, pp. 5-87.
- Lakušić, R, 1982: *Planinske biljke*. "Svjetlost", Sarajevo.
- Lakušić, R, Pavlović, D, Redžić, S, 1982: *The Chorologic, Ecologic and Floristic Differentiation of the Forests and the Scrubs with *Carpinus orientalis* Mill. And *Ostrya carpinifolia* Scop.* In Yugoslavia. Glas. Republ. Zavoda zašt. Prirode – Prirodnjačkog muzeja, Titograd, 15: pp. 103-116.
- Mišić, Lj, Lakušić, R, 1990: *Livadske biljke*, "Svjetlost", Sarajevo.
- Mucina, L, Schaminee, J.H.L., Rodwell, J.S, 2000: *Common data standards for recording releves in field survey for vegetation classification*, Journal of Vegetation Science, 11: pp. 769-772.
- Nikolić, T (ed.), 1994 - 2000: *Flora Croatica, Index Florae Croaticae*, Pars 1-3. Nat. Croat. Vol. 3,6,9 Sup. 2, 1, 1: 1-116, 1-232, 1-324.
- Oberdorfer, E., 2001: *Pflanzensoziologische Exkursionsflora für Deutschland und angrenzende Gebiete*, Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart.
- Raunkiaer, C, 1934: *The life forms of plants and statistical plant geography*. Clarendon, Oxford.
- Rodwell, J.S, Schaminee, J.H.J., Mucina, L, Pignatti, S, Dring, J, Moss, D, 2002: *The diversity of European vegetation. An overview of phytosociological alliances and their relationship to EUNIS habitats*, National Reference Centre for Agriculture, Nature and Fisheries, Wageningen, NL.
- Stefanović, V, 1977: *Fitocenologija sa pregledom šumskih fitocenoza Jugoslavije*, "Svjetlost", Sarajevo.
- Šarić, T, 1991: *Atlas korova*, I izdanje, "Svjetlost", Sarajevo.
- Šilić, Č, 1977: *Šumske zeljaste biljke*, IV izdanje. "Svjetlost", Sarajevo.
- Šilić, Č, 1983: *Atlas drveća i grmlja*, "Svjetlost", Sarajevo.
- Šilić, Č, 1984: *Endemične biljke*, III izdanje, "Svjetlost", Sarajevo.

- Šilić, Č, 2005: *Atlas dendroflora (drveće i grmlje), Bosne i Hercegovine*, Knjiga 2, "Matica hrvatska" Čitluk. Franjevačka kuća Masna Luka.
- Šilić, Č, Šolić, M. E, 1999: *Contribution to the knowledge of the neophytic flora in the Biokovo area (Dalmatia, Croatia)*, Nat. Croat. 8, pp. 109-116.
- Turrill, W. B, 1929: *The Plant-life of the Balkan Peninsula*, Oxford at the Clarendon Press.
- Tutin, T. G, Heywood, V. H, Burges, N.A, Moore, D. M, Valentine, D. H, Walters, S. M, Webb, D. A (eds): 1964-1980, *Flora Europaea*, Vols. 1-5. Cambridge: Cambridge University Press.

A CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF BIODIVERSITY OF FLORA AND VEGETATION OF POČITELJ POLJE

SUMMARY

The valley of the downstream river Neretva, where Pocitelj is settled, is specific, due to morphogenesis of its genesis, the appearance of certain elements of valley's relief and the geographical position. It represents a unique phenomenon in the central part of Dinaric alps. In the area of Pocitelj's field – Pocitelj polje, several sites were chosen, where phytocenological research was conducted during 2009 and 2010, using the Braun–Blanquet (1964) method. On the basis of the performed field work, a high degree of biodiversity of plant species, belonging to different systematic categories was established in Pocitelj polje. The inventory of plants species discovered in the investigated area is listed in the results section. Among the discovered plant species, there is a great number of indigenous medical, aromatic and vitamin plants. The process of sustainable development of this area should be directed towards an ecologically acceptable way of maintaining bioresources, in order to avoid disturbance of natural balance, which carries disproportionately large ecological consequences. According to available literature, the area of Pocitelj has not been sufficiently researched, therefore this paper represents a contribution to the knowledge of flora and vegetation of this locality.

Keywords: flora, vegetation, biodiversity, Pocitelj's field - Bosnia and Herzegovina

